

Тривіальна та елітарна література

Можна назвати такі його авторські програми, просякнуті тонко і гострою сатирою, – «АЄОА», «Але є одне «але» з Майклом Щуром», «Війо до Трону!», випущену напередодні Президентських виборів 2014 року; інформаційно-аналітичний тижневик «Утеодин з Майклом Щуром», щотижневик «Чим живеш, Україно?». Наприкінці 2014 року його проект «Телебачення Торонто» здобув нагороду «Срібна кнопка» від YouTube.

Отже, головною метою сатири є особливий спосіб художнього відображення дійсності, який полягає в гострому осудливому осміянні негативного. У телепрограмах Майкла Щура проявляється своєрідний авторський стиль майстерного застосування сатири.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Зозуль Т. Хулналістика Майкла Щура [Електронний ресурс]/Т.Зозуль. – Режим доступу: <http://universe.zp.ua/?p=9483>
2. Радянська сатира в журналістиці 20–30 років ХХ століття [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ua-referat.com/Радянська_сатира_в_журналістиці_20-30_років_ХХ_століття
3. Сатирична журналістика [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://om.net.ua/3/3_13/3_139242_satiricheskie-zhanri.html
4. Сатиричні жанри телевізійної журналістики. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.studfiles.ru/preview/6389495/page:30/>
5. Прядко В. Політична сатира на українських телеканалах [Електронний ресурс] / В. Прядко. – Режим доступу : <http://www.polradio.pl/5/118/Artykul/221200>.

Демко Л. М.,

студентка,

Бердянський державний
педагогічний університет

ТРАНСФОРМАЦІЯ ЖАНРІВ САТИРИ ТА ГУМОРУ У СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ПУБЛІЦИСТИЦІ

Актуальність. Сатиричні жанри є вкрай цікавими і мало дослідженими жанрами сучасної публіцистики. Створити справжній сатиричний матеріал дуже важко, хоча, зразки даних жанрових форм існують, але не завжди відповідають параметрам

якості. Сатиричні жанри є одними з найбільш цікавих і своєрідних у сатиричній періодиці.

До аналізу жанрової специфіки сатиричних форм зверталися як зарубіжні, так і українські автори: О. Тертичний, А. Щербина, В. Цвік, І. Бондаренко, І. Ямпольський, Л. Єршов, Л. Сніцарчук, М. Дяченко, М. Привалова, О. Почапська, С. Шебеліст та інші.

Мета: виявити жанрові особливості сучасної української сатири та гумору, розглянути нові форми та жанри сучасної сатиричної публіцистики

Об'єкт дослідження: малі жанри сатиричної та гумористичної публіцистики.

Предмет дослідження: жанрові особливості сучасної української сатири та гумору.

Сатира з'явилася в давнину, з появою соціального ладу в суспільстві, тому вона вважається соціальним явищем. Сатиричні жанри журналістики відрізняються від літературних достовірністю опису та адресністю фактів. У журналістиці предмет виступів складають актуальні суспільні і природні події, явища, процеси, ситуації у всьому багатстві їх прояву.

Для створення сатиричних творів журналісти використовують методи наочно-образного узагальнення, що спирається на прийоми асоціації, творчої фантазії, метафоризації, метонімії, одухотворення, оксюморона (внутрішнього протиставлення), літоти (зменшення), гіперболізації (перебільшення), генералізації (підміни приватного виведення загальним), індивідуалізації (підміни загального висновку приватним) і т. д.

Особливого поширення в науковому дискурсі набуває термін «мала жанрова форма», що використовується стосовно сатиричної публіцистики, причому як на етапі її становлення, так і пізніше.

Особливості сатиричних текстів завжди залежать від історичного періоду, який їх породжує. Активізація малих жанрових форм, поява нових сатиричних жанрів відбуваються у переломні суспільні епохи. М. Гончарук визнає, що в українській сатирі епохи революції 1905–1907 рр. панували, відповідно до вимог часу, малі й найбільш оперативні жанри: сатиричне оповідання, вірш, байка, епіграма, фейлетон, пародія. Вони характеризувалися тенденцією до лаконізму, життєвої достовірності, використання матеріалу живої дійсності. Тривалий час популярною формою малих сатирично-публіцистичних виступів були агітаційно-сатиричні твори, що засвідчує огляд перших – як російськомовних, так і українськомовних – сатиричних журналів Наддніпрянської України.

Сучасні дослідники виділяють такі сатиричні жанри:

Фейлетон – працює з «суспільним злом», моральною потворністю, не розв'язним (без сміху) протиріччям суспільного життя. Критикує і викриває не шляхом «обвинувального протоколу» з іронічними коментарями, а шляхом висміювання.

Памфлет – відрізняється від фейлетону більшою емоційністю, насиченістю мовлення, епітетами. Його мета – «знищити».

Пародія – наслідування, гіперболізує недоліки і має на меті або насмішити читача, або плюс до цього розкритикувати об'єкт пародії.

Сатиричний коментар – супровід події та явища (найчастіше – слів високопоставлених чиновників) коментарем, побудованим на виявленні та висміюванні ляпів, нелогічності, непослідовності або ж відвертої дурості.

Епіграма – короткий сатиричний вірш.

Анекдот – невеликий сатиричний твір повчального характеру, що містить злободенну гостру критику. Текст анекдоту будується за принципом «перевернутої піраміди» – утвердження у самому кінці, на «вершині».

Жарт – вигадка, що розважає читачів. «Добрий обман», часто використовуваний журналістами, наприклад, 1 квітня.

На думку О. Тертичного, нині, в умовах помітної тенденції відродження моральних орієнтирів у житті суспільства, позиції фейлетону зміцнюватимуться. Він також вважає, що втрата сучасним фейлетоном колись провідних позицій у пресі пояснюється недостатньо високим рівнем кваліфікації сучасних фейлетоністів: «навіть у тих, хто гідно представляє нинішній фейлетон, нерідко можна виявити прикрі промахи» [1]. Подібну думку висловлює московський дослідник сучасної телевізійної журналістики В. Цвік, який вважає, що фейлетон пишуть фахівці найвищого рівня, які спеціалізуються на створенні текстів одного конкретного жанру [2, 37]. На противагу цим сподіванням автор дисертаційного дослідження про українську есеїстику С. Шебеліст вважає, що такі жанри, як фейлетон, нарис, памфлет, поступово, але не остаточно занепадають через їхню «неорганічність і невідповідність реаліям життя» [3, 8].

Сатиричні жанри в сучасному друку представлені у дуже малому обсязі. Нині домінуючим жанром є сатиричний коментар. Це можна пояснити його оперативністю, у порівнянні з фейлетоном. Крім того, коментар володіє стислістю, чіткістю структури. Він не потребує типізації, в його основі лежить конкретна подія, у цьому його виграшні сторони. Менш популярний на сторінках видання жанр епіграми, хоча і міститься в кожному номері. Жанр

допомагає виявити авторам сміливість у висловлюваннях, зробити текст доступним і приємним для читання. Безумовно, він незвичайний, в основі лежить конкретна особа. Епіграми можуть викликати відвертий сміх або містити в собі підтекст і сарказм. Їх мова гостра і логічна. На відміну від поезії в їх основі завжди лежить конкретний факт дійсності.

Твори газетної сатири та гумору становлять велику групу жанрів художньої публіцистики, фіксуючи парадокси людського життя, відтворюючи їх у комічних, смішних формах, певним чином впливаючи на формування особистісної культури і ментальності українців. Сатирична публіцистика особливо гостро і чутливо реагувала на соціальні та політичні зміни в житті суспільства. Нині у сатиричному дискурсі домінують такі жанри, як фотоколажі та їх сучасний різновид фотожанру, карикатури та інші зображальні жанрові групи. Все це сприяє розвитку сучасної сатиричної публіцистики. Сатира – це не тільки твори викривального характеру, а й спосіб відображення дійсності. Специфіка сатири полягає в тому, що, на відміну від інших жанрів, вона утверджує позитивні ідеали через викриття недоліків. Мова публікацій завжди дуже насичена фігурами мови і тропами, фразеологізмами, іноді навіть грубими просторічними словами, але це і робить ці матеріали цікавими і своєрідними.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Тertychnyy A. Жанры периодической печати : учеб. пособ. [Электронный ресурс] / А. А. Тertychnyy. – М. : Аспект Пресс, 2000. – Режим доступа :<http://evartist.narod.ru/text2/06.htm>.
2. Цвик В. Телевизионная журналистика : история, теория, практика : учеб. пособ. / В. Л. Цвик. – М. : Аспект Пресс, 2004. – 382 с.
3. Шeбeлiст С. Особливості розвитку сучасної української есеїстики в системі журналістських жанрів : автореф. дис. ... канд. наук із соц. комунік.: 27.00.04 / Шeбeлiст Сeргiй Вікторович. – К., 2010. – 18 с